

С. В. Комісаренко

Імунізація

ІМУНІЗАЦІЯ (від лат. *immunis* – вільний, незайманий) – створення штучного [імунітету тварин і людини](#). Вперше здійснив 1796 Е. Дженнер. Згодом вагомий внесок у розроблення методів І. зробили Л. Пастер, В. Хавкін, Г. Рамон та ін. Поділяють на активну і пасивну. Активна І. полягає у введенні в організм імуногена (антигена), яке здійснюють різними шляхами (шприцом, інгаляцією, з їжею). Активну І. за допомогою штучно створ. антигена (чи поєднання антигенів) з метою профілактики або лікування захворювань називають [вакцинацією](#), а препарат, який містить такий антиген, – вакциною. Найпоширенішими прикладами актив. І. є вакцинація проти поліомієліту, дифтерії, скарлатини, кашлюка, кору, віспи, сказу, грипу, гепатиту В, правця. Імунітет, викликаний вакцинацією проти різних антигенів, відрізняється за силою (напруженістю) та тривалістю, тому існують заг.-прийняті схеми (графіки) первин. та повтор. вакцинацій для дітей і дорослих проти різних, здебільшого інфекц., захворювань. Вакцинація нині залишається єдиним надійним профілакт. заходом у боротьбі з більшістю інфекц. захворювань (див. [Імунопрофілактика](#)). В онкол. практиці набувають поширення протипухлинні вакцини. Випробування проходять вакцини, що регулюють метаболізм клітин. Активна І. може пригнічувати імунітет, зокрема введення малих доз імуногенів призводить до специфіч. десенсибілізації і зняття гіперчутливості – [алергії](#). Активну І. використовують також в експерим. імунології та у фармацевт. промисловості для отримання препаратів антитіл. На відміну від актив. І., при якій [імунна система](#) реципієнта сама формує імунну відповідь та імунну пам'ять, пасивна І. ґрунтується на введенні в організм реципієнта підготовлених заздалегідь специфіч. компонентів імун. системи (найчастіше – антитіл). Прикладом пасив. І. є введення реципієнту антитіл проти зміїної отрути чи дифтерій. токсину. Пасивна І. антитілами дає можливість швидко нейтралізувати патол. чинники. Серед недоліків – нетривала дія, що залежить від часу існування введених в організм антитіл, антитіла, що є сторонніми для реципієнта, можуть викликати ускладнення. Прикладом пасив. І. є також трансплацентарне передавання антитіл IgG класу від матері до плода або антитіл-димерів IgA класу немовляті з материн. молоком. Такі антитіла захищають плід і немовля до формування влас. імун. системи. Вони ж можуть стати причиною патології плода, якщо спрямовані проти влас. антигенів матері (аутоімунні антитіла).

Рекомендована література

1. Гордон А., Алистер Р. Вакцины, вакцинация и иммунный ответ / Пер. с англ. Москва, 2002;
2. Вершигора А. Ю., Пастер Є. У., Колибо Д. В. та ін. Імунологія: Підруч. К., 2005;
3. Учайкин В. Ф., Шамшева О. В. Руководство по клинической вакцинологии. Москва, 2006;
4. Кржечковская В. В. Лекарственные средства и иммунная система. Вакцины. Ростов-на-Дону, 2006.

Бібліографічний опис:

Імунізація / С. В. Комісаренко // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2011. – Режим доступу:

<https://esu.com.ua/article-13286>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).